

a L é l e k á r u s

Ady Endre: Ifjú karok kikötőjében

Gyuladj föl karcsú, piros Fároszom,
Fiatalkor büszke toronyrabja,
Lángoló arcod pirban hogy fogadja
Dacos arcú, vén bolyongóját
Földöntúli, titkos, ős tengereknek.

Hol ájult, szent kikötőkben szeretnek
S lecsavarják az Ég rossz lámpáit,
Hol lángolnak Napok gyanánt a csókok,
Onnan jött meg a te bódult hajósod.
Szökött, futott, hogy szent, ellopott Éjben
Mesékkal és csókokkal bújjon el
Friss karjaid meleg kikötőjében.

Aromáját számon mért keresed
Exótikus illatú messzi nőknek?
Minden más nőt azért csókoltam én,
Hogy buja, nagy virágzásban előttem
Büszkén álljak tudós kertű szívemmel.
Ezer virágot nyit a szerelem
S én összeszedtem valamennyit: vedd el.

Titkon, míg vén arcom simogatod,
Ifjú lyányság-kincseiddel ne kérkedj,
Látod ezt az erős bordás hajót
Alig születéssel, hogy elindult értted
S világokat járt, hogy hozzád térhessen

S nézd vakító, nagy gyémánt-hitemet
Benneragyog hozzám-hajlandóságod
S nézd e rabolt, telt aranyserleget
Felében vér, felében Te jóságod.

Éveink számát ravasz kis fejed
Mért vonja, tépi, töprengi, bogozza?
Hozzám-vénülön el kell majd hogy érhj,
Bolondságok közt fogyva, okosodva,
De Te leszel legszeretettebb asszony.
Minden más asszonyt megloptam miattad.

Ha csókunk közt titkos jajok riadnak,
Légy büszke, boldog, kacagj föl, örülj:
Urad siratják: engemet siratnak.
S ha kísért a kíváncsi szerte-vágy,
Öld magadba, mert úgy se lehetsz másé.
Kikötőjéből ékes szerelemnek,
Csodának, szépnek, márnak és jónak
Nincs Isten, Erő, Csók, Csoda, Halál,
Mely kivontassa briganti-hajómat.

Nyugat, 1912. 20. szám

Az volt Karinthy Frigyes rögeszmeje, hogy neki Angolhonban kellett volna világra jönnie

Sírfelirat

„Kellte neki London helyett Pest? / Meg-
tanulta: aki mer az vesz. Andrassy út 60.,
1949. szeptember 5.”
(Részlet Ignóus Pál: Börtönnaplóm című
könyvéből)

Az alább olvasható beszélgetést Ignóus Pállal
– ösztönzéseimre, postán elküldött kérdéseim-
mel – negyven évvel ezelőtt, 1976-ban rögzít-
tette Londonban Cs. A., egy brit földre emigrál-

rált, irodalomkedvelő hazánkfiá. Mivel sokáig
nem kapott beutazási engedélyt hazájába, és
a felvétel is elkallódott, csak tizenöt évvel ké-
sőbb, 1991-ben adhatta át Budapesten. Sajnos
azonban a régi kazettával felvett anyag olyan
rossz minőségű volt, hogy nem lehetett hasz-
nálni. Morzsákat tudtam csak belőle publikál-
ni. A kazettát mindenesetre – magamnak egy
másolatot készítve – átadtam a Petőfi Irodal-
mi Múzeumnak. A negyvenéves „jubileum”,
no meg Ignóus születésének 115. évforduló-

ja – 2011. július 1-jén látta meg a napvilágot –
arra készítetted, hogy próbáljuk meg modern
eszközök és ügyes technikusok segítségével
kitisztítani és érhetővé tenni a felvételt. Ennek
az eredményét nyújtjuk most át az olvasónak.

(Ignóus Pál az egykori Pester Lloyd szer-
kesztője és vezető újságírója volt, 1936-ban
megalapította a Szép Szó című folyóiratot.
Karinthyék szorosan vett baráti köréhez tar-
tozott. A zsidótörvények elől 1938 végén Ang-
liába emigrált és ott vállalt fordítói-újságírói

munkát. A londoni magyar követség sajtótá-
sájára volt 1945-től, ahonnan 1949 nyarán ha-
zarendelték. Szeptemberben kémkedéssel és
a szociáldemokrata „szervezkedésben” va-
ló részvétellel vádolták, majd tizenöt évi börtö-
nbüntetésre ítélték, végül 1956-ban rehabi-
litálták. A forradalom és a szabadságharc egyik
előkészítője volt. A forradalom leverése után
újra elhagyta Magyarországot és Londonba
emigrált, ahol 1978-ban hunyt el.

folytatása a II. oldalon

Az volt Karinthy Frigyes rögeszmeje, hogy neki Angolhonban kellett volna világra jönnie

*

folytatás az I. oldalról

– Egyszer készítettem Karinthyval egy hosszú interjút, olyan informálisat az Esti Kurír részére, amelynek munkatársa voltam – kezdte Ignó Pál a visszaemlékezést. – Ő maga hatalmas volt az Athenaeum Könyvkiadó helyiségébe, és részleteket mutatott Az ezerarcú lélek – Telma Titusz kiáltványa című készülő művéből, amely Bibliája lett volna a „Karinthy-vallásnak”. Az interjút megírtam, meg is jelent, amiről néhai Osvát Ernő [1877–1929, szerkesztő, író – K. A.] azt mondta: ez remek, milyen kár, hogy csak kezdőbetűkkel jelöltem a végén, és nem teljes névvel. Az én sznobságom volt, hogy az interjút nem vettem irodalmi műfaj számba. Mindenesetre azt hiszem, egész jól megírtam. Karinthy ezután tegeződött össze velem. De azt is megjegyezte: „Na jól kikészítettél...” Tudniillik egy kissé ironikus volt, amit írtam. Nagyon mély tisztelettel, de leírtam az ő teremtő dadogását. Úgy emlékszem, ezt a kifejezést használtam. Ugyanis jellemző volt rá, hogy beszélgetés közben dadogott, de főképpen azért, mert a gondolata akkor született. Részben. Azaz végződik az interjú, hogy Titusz prédikál a zsidóknak, a növényeknek, a virágoknak és a nőknek. „Minek prédikál a zsidóknak?” – kérdeztem. Azt felelte. „A Jézus-kör revízióját javasolja.” [Kosztolányi Dezsőnek szerint a Titusz Krisztus nevének gyermeknyelvű elferdítése.] „És mit prédikál a nőknek?” – kérdés-ködtém tovább. „Hogy hagyják abba!” „Mit?” „Hát ne mulassák tovább a férfiakat!” Ez volt az ő viaskodása Arankával. [Böhm Aranka: 1893–1944, orvos, 1920-tól Karinthy Frigyes második felesége.] Pár kérdő- és felkiáltójellel fejeztem be az interjút.

Kérdéseim között szerepelt, hogy Ignó Pál milyennek látta Arankát, akiről szélsőséges vallomások jelentek meg.

– Aranka, Istenem!... Nagyon kitűnő asszony volt, nagyon mulatságos, ötletes nő. Köztudomású, hogy a szüzességét veszítette el Adyval, még ha rövid affér volt is ez Arankával. Van Adynak egy gyönyörű verse hozzá... Én nem vagyok szavalóművész, de például az 1913-as A magunk szerelme című kötetben, az Ifjú karok kikötőjében egyebek mellett a következőket olvashatjuk: „Gyulladj föl, karcsu, piros Fároszom, / Fiatal évek büszke toronyrabja” és így tovább. A másik, amit szintén érdemes idézni: a Szépítő öregség: „Kislyányom, most a vágyamnak örülj, / Örülj e csodás, öreg repesésnek, / Felejtsd a gyatra fiatalokat, / Kik a csókkal sietnek vagy megkésnek.” Csakugyan két gyönyörű vers, amellet, hogy

megvan bennük, amit én nem kedvelek Adyban, hogy mindig el van ragadva önmagától. A Szépítő öregség is így végződik: „Ujjongj kislyányom: Halál-tél havaz / S itt állok fehér hitben, / Vágyban és mindent Neked áldozón: / Öreg vagyok s szebb, mint egy ifjú Isten.” Szép, de hogy az ember így el legyen ragadva a ronda, öregedő, aszott tagjaitól?!... Amikor még nincs negyvenéves!

– Ismeretes, hogy A vállad, a vállad is Arankáról szól.

– A vers vége több anekdotának adott okot. „Mert imádom mindenkiféle / Bárkának fehér Ararátjait, / A vállad, a vállad.” Karinthy nagyon nagyra tartotta Adyt, de azért mindig hümmögött, hogy ez rossz benne, az rossz benne... Történt egyszer egy főpróbának a szünetében, amikor Adyra terelődött a szó, hogy Karinthy megjegyezte. „Hát mégis egy nagy költőtől elvárna az ember, hogy jó lássa a valóságot; ilyeneket ír: »Bárkának fehér Ararátjait, a vállad, a vállad«. Ide nézzetek – mondta, és feleségének a barna vállára mutatott, a sovány alakjára –, ezek a csikasz vállak neki Ararátok?” [„Az arca kerek..., bőre sötétbarna...”] Déry Tibor jellemezte így Arankát, akivel a viszonya 1928 körül kezdődött és 1931-ig tartott, nagyjából a teljes nyilvánosság előtt, amelyről vélhetően a férje is tudott. „Szerette a nyilvánosság veszélyét – írta Déry –, izgatta a mások előtti szeretkezés lehetősége.”]

[Kosztolányi Dezsőnek Karinthy Frigyesről című, 1988-ban megjelent kötetében olvashatjuk: „Egyik könyvére ezt az ajánlást írta, Ady modorát karikírozva: »Kosztolányi Dezsőnek. Nagy megforrósulások hűvösén, kicsit. Karinthy Bandi.«”]

– Ismeretes, hogy Karinthynek szenvedélye volt a kecskerím, más néven kínrím, ami-ben egy hosszabb hangsor két betű felcsere-lődésével ismétlődik.

– A Kisfaludy Társaság egyik felolvasóján Jakab Ödön [1854–1931, költő, középszerű költészete a népi-nemzeti irányhoz tartozott] szavalt verseit: „Üdvözöllek, kopár szikla, tarszirt” – süvöltötte át a termen, mire Karinthy halkán odasúgta nekem: „Nézd, az öreg megint milyen szart írt.” Egy másik, aminek, azt hiszem, Aranka volt a társszerzője, utleírás kecskerím-ben: „Afrikában járva, Kicsapongóban, Megnéztem, hogy milyen a picasa Kongóban.” Mellesleg Aranka majdnem olyan jó kecskerímglyártó volt, mint Karinthy. A következő nagyon tiszta kecskerím tőle származik: „Ügyész halált kér a vádban, Bizonyíték: vér a kádban.”

– Ön nem gyártott kecskerímeket?

– Egyszer magam is elkövettem egyet, nem olyan jót, mint Karinthy, de tűrhető. A kecskerím azzal volt kapcsolatban, hogy néhány évvel azelőtt a belga király turistáskodás köz-

ben lecsúszott egy gleccserről és szörnyethalt. Egy kedves barátnőmmel, Barát Annival – akkor még Halasi-Fischer Ödön lapalapító feleségével – felhívtuk a Hadik Kávéházat, ahol sokat tartózkodott Karinthy, és üzenetet hagytunk neki, ha megérkezik, ezen és ezen a számon hívjon vissza minket. És valóban, egy idő után jelentkezett. „Jaj, emlékszel, hogy a belga királyt milyen baleset érte?” – kérdeztem tőle. „Emlékszem” – felelte. „Tudod, mi a sírfelirata?” „Micsoda?” „Ahol Őn lesikla, Sir, Ott tártong egy szikla-sir.” Vövövvö. Hamar elismételte és hozzátette: „Egész jó..., egész jó. Hát kérlek, örülök, hogy ezt közölted, mert féltem, hogy valami butasággal zavarsz.” Ilyen dologban azonnal szavakész volt.

[Ignó Pál 1957-ben Münchenben megjelent Börtönnaplóm című verses gyűjteményében, a magyarázó részben megjegyzi: „Valamikor sokat játszottam kecskerímfaragó játékokat Karinthy Frigyesekkel, akik különösen nagy mesterei voltak.” És e helyütt idézi a fenti kecskerímet, majd így folytatja: „Sajnos a legjobbak nem tűrik a nyomdafestéket. A Karinthy-féle magaslátot nekem sosem sikerült megközelítenem, de zárkám magányában összekínlódtam egy egész sorozatot.” Legújabb leoninusok című versében ez áll: „Éjt, ha nyomaszt rémekkel, kergesd kecskerímekkel.”]

– Karinthy hogyan viselte a mások viccelődését?

– Panaszkodni szokott, hogy az emberek mindig humorizálnak vele, és nem veszik észre, hogy a humorista nem az az ember, akivel viccelni kell, a humorista az, aki viccel. Az igazat megvallva: nem mindig ízlett neki, ha az emberek rögtön provokálva érezték magukat, hogy úgyszólván a hasára verjenek. De annyira nem volt természetese a sértődés. Annyira pajtás volt. Ugyanakkor másfelől kissé robbanékony, megbízhatatlan volt, nem tudta megorganizálni magát. A három gyerek miatt is [Karinthy Frigyes első feleségétől, Judik Eteltől született fia: Gábor – költő, 1914–1974; Aranka fia: Kertész Tamás; és közös gyermekük: Karinthy Ferenc író] egyszerűen belenyugodott abba, hogy otthon állandó bolondokháza folyik, amit különben egész jól megírt Cini irodalmi novelláiban.

– Mi az utolsó emléke Karinthy Frigyesről?

– A Szép Szó búcsúestje, 1938 elején, amelyet József Attila emlékének szenteltünk. [József Attila 1937. december 3-án lett öngyilkos, Karinthy Frigyes 1938. augusztus 29-én hunyt el.] Karinthy nem volt a Szép Szó munkatársa, egyszerűen azért, mert nem tudtuk megfizetni. De mindig készültünk arra, hogy valamit majd csinálunk együtt. Attilát igen kedvelte, és mondanom sem kell, hogy Attila is őt. Az emlékesten Karinthy is beszélt. A meglelt korú, vagy hogy nevezem, hozzánk képest öreg

Móricz Zsigmond [1879–1942] szerepelt, meg ő. Én tartottam a bevezetőt, s már a bevezető szavaim alatt röplapokat dobáltak szét a teremben a nyilas kölykök. Azt se tudták, hogy mi is ez az est, csak megzavartak minket. Karinthy – szokása szerint – először nagyon ideges lett, és a szünetben azt javasolta, hogy hagyjuk abba. „Ez emlékest, és nem politikai tüntetés” – mondta. „Nem szabad meghátrálni, mert akkor gyávák vagyunk – érveltem. – Akárhogy is, ki kell bírunk.” Emlékszem, Peyer Károly [törvényhatósági bizottsági tag, a németek később letartóztatták és deportáltak] is ott volt közöttünk, aki nagyon keményen kiállt mellettünk, ő hívta fel a rendőrkapitányságot, hogy milyen felháborító, amit a nyilas kölykök művelnek. És hogy magának egy jó pontot szerezzen, azt mondta a jelen lévő rendőrtisztnek: „Ezek olyanok, mint a kommunista ifjak...” A lényeg, hogy megtartottuk az emlékestet, és Karinthy, aki először megszeppent, egyszer csak átcsapott az ellenkező végletbe, és egy dübörgő politikai szónoklatot vágott ki a fasiszták ellen! Sajnálom, hogy akkor még nem volt magnó, amely ezt a bátor tettet megörökítette volna. A bátorság annyira nem volt jellemző rá. De akkor nem dadogott, szavakész volt és kemény. Mondom, meglehetősen gyáva volt. Ez az igazság. A kávéházi asztal mellett számított baloldalinak, az akkori mérték szerint. Nemcsak kommunista nem volt, de szocialista sem. Szimpatizált a baloldali szociális törekvésekkel, de nem rokszenvezett a marxizmussal.

– Milyen volt az arca?

– Az egyénisége egy kicsit rá volt írva az arcára, amely részben groteszk fintor volt, részben önmarcangoló, tépődő arckifejezés netovábbja. Ez a kettősség megvolt benne végig. A verseiben is. A verseiben persze inkább a töprengés, az önmarcangolás volt jelen, a krokijaiban a humor. Az volt az egyik rögeszmeje, hogy neki angolnak kellett volna születnie, a szigetországban bizonyára megértenék. Swiftben [ír származású angol író, a világirodalom egyik legnagyobb szatirikusa, 1667–1745] és más angolokban látta az alapvázát annak, ami az ő humora és filozófiája. És valóban – még ha angolul nem is beszélt nagyon jól, kitűnően érezte az angol szójátékokat, az angol humort, az angol víziókat. Az volt a nagy vágya, hogy az angolok felfedezzék. Nagy reményei fűződtek a Capilláriához, amelyet Wellsnek ajánlott. [H. G. Wells: angol író – 1866–1946 –, aki főleg a tudományos fantasztikus irodalom műfajában írt műveiről ismert.] A német kiadás elé írott Előszó nyílt levél volt Wellshez. A levelet lefordították az angol írónak, kapott is Karinthy egy nagyon szép udvarias, meleg hangú választ, de ennél semmi többet. Az egész elsikkadt, ami miatt elég keserű volt. Ezt kivettem a szavaiból.

A száztizenöt éve született Ignó Pál negyven évvel ezelőtti emlékei barátjáról

A felvétel „...a harmincas években egy május elsején készült, a pesti Városliget valamelyik fényképészének »műtermében« –, ahol akkortájt divatban voltak ilyen tréfás helyszínek” – közölte Illyés Gyula. Az első sorban (balról:) Petényi Géza orvos, Bergmann Terka, ismeretlen, Karinthyné Böhm Aranka, Bergmann Náncsi és Illyés Gyula. Mögöttük: Devecseri Emilné Guthy Erzsébet, Baron Gyula orvos, Ignotus Pál, Guthy Mancsi és Karinthy Frigyes
FORRÁS: A SZERZŐ ARCHÍVUMÁBÓL

Pedig Wellst nagyon szerette Karinthy, és azt remélte, hogy mint rokonlelket majd felfedezze. A már említett Előszóban mintegy megvédte az ilyen típusú, a tudomány iránt érdeklődő, racionalisztikus, enciklopédikus írók azokkal szemben, akik elvárják az írótól, hogy csupa ihlet, önkívület és misztikum legyen. Mármost általában a Nyugatban szokás volt Wellst lefitymálni. Például Osvát – akit Karinthy igen nagyra becsült mint az irodalmi művek „szaglóját”, hogy úgy mondjam, selejtezőjét – nem nagyon kedvelte. Nem volt érzéke Osvátnak az olyan irodalom iránt, ami elsősorban okoskodás. Apám [Ignotus, családi nevén Veigelsberg Hugó, író, költő, kritikus, 1908-tól 1930-ig a Nyugat főszerkesztője, alapítóinak egyike, 1869–1949] szerette Wellst. Azt írta egyszer róla nekem: „A régi mondásom jut az eszembe, hogy okos ember azt gondolja, amit én, hát így szoktam szeretni Wellst.” Karinthy nem tartotta olyan nagy hibának, hogy Wells lapos stílusza. Soha nincs egy stílárís bravúr benne. Karinthyban volt, bár ő is tudott lompos lenni az írásban és sietős. De igazat kellett adni neki: Wells lapos stílusza, de ezt sok mindennel jóváteszi és pótolja.

– Mi Karinthyból a maradandó?

– Az ördög tudja. Én mindenesetre azt hiszem, hogy egy-két apró krokija, kisebb észlelete, egy pár verse jobban fenn forog ma-

radni, mint egy-két hosszabb írása vagy mint az a nagy mű, amit sohasem írt meg, de folyton tervezett. Karinthy Cini és Kertész Tamás vitatkozott arról, hogy valóban Aranka okozta-e Karinthy tragédiáját, mármint azt, hogy az a bizonyos mű sohasem készült el. Kertész Tamásnak, azt hiszem, igaza volt abban, hogy Karinthy mindig kicsit úgy viselkedett, mint aki jó-jó, megírta ezt és azt, igen kitűnő és mélyenszántó munkákat, de az élete nagy művét nem! Ami nagyon kérdéses, hogy kellett volna-e; s ha elkészült volna, olyan jó lett volna-e. Kertész Tamásnak igaza volt: ha valami megakadályozta ebben Karinthyt, az a saját természete volt, és nem az édesanyjuké. Mert Karinthy valójában képtelen volt fegyelmezten az íróasztalhoz szögezni magát és bizonyos fokon túl valamilyen témára koncentrálni. Nem beszélve arról, hogy az ilyen életre szóló nagy művek sokszor kevésbé sikerülnek, mint a „melléktermékek”, a forgácsok.

– Mondjon egy történetet, amely nagyon jellemző volt rá? – így szólt levelem utolsó kérdése.

– Egy barátunknál volt maskarabál. Nem is annyira bál, hanem inkább olyan este, amikor kimondták, hogy mindenki úgy viselkedjen, mintha egy marseille-i csapszékben volna. Az egyik, aki meg akart felelni a hanglelatnak, toprongyos koldusnak öltözve ér-

kezett, és jó sok fokhagymát bezabált előtte, aztán mindenkinek az arcába lehelt; a másik, Kernstok Karcsi, Isten nyugosztalja, Kernstok Károly festőművész [1873–1940] fia oly módon vette komolyan a dolgot, hogy egy kis kurvát hozott magával; azt hiszem, utcai bárcás cicus volt, vagy ahhoz nagyon közel álló, csinos nő különben. Ott ült közöttünk, evett, ivott, és közben nevetett. Karinthynek feltűnt a csinos nő, és szokása szerint elkezdett vele bolondozni. A cicus jókat derült azon, amit Karinthy produkált.

Hajnal felé, amikor kiderült, hogy a nőnek fogalma sincs arról, kivel ül szemben, Karinthyból kitört egy teatrális kiáltás: „Te édes angyal, igazán nem tudod, ki vagyok?” „Nem, honnan tudnám?” – felelte a cicus. És akkor szinte meghatottan játszotta el Karinthy, milyen nagyszerű az, ha az embert nem a pénzéért szeretik. Miután azonban elárulták a nőnek, hogy a nevetetője Karinthy Frigyes, a cicus naíval megkérdezte: „Az kicsoda?” „Nem ismer engem?” – komorodott el Karinthy. A válasz lehűtötte: „Nem.” Amennyire meghatotta a nő mulatozása a mókáin, anélkül hogy tudta volna: rajta mulatni kell, olyannyira szívébe markolt, hogy még a nevét sem ismeri. Ha jól emlékszem, egy Vadnai [László, 1904–1967] nevű humorista törte meg a csendet, aki azt mondta a nőnek: „Hát nem

ismered? Jigművész [jig: a 16. században jelentkező, élénk, páratlan ütemű tánc] a Royal Orfeumban.”

[Kosztolányi Dezsőné a már idézett könyvében írja Karinthyról: „Hogy van, kollega?” – szólította meg az utcán ácsorgó leányt. „Mi az, hogy kollega? Miért vagyok én kollega?” „Maga a testét adja el, én a lelkemet” – mondta keserűen.”]

*

(Romantikus történet, hogy Ignotus Pál a Gyűjtőfogházban kopogással ismerte meg leendő feleségét, akivel aztán szabadulását követően Angliában telepedett le. Élete nagy tragédiája, hogy 1967 körül az asszony, aki szép nő volt, de kissé egzaltált, cigarettázás közben magára gyújtotta a lakást, aminek következtében ő maga meghalt, továbbá Ignotus anyósa, és a fiukat is kórházba kellett szállítani. A fiatal ember később orvosi diplomát szerzett. Ignotus barátai szerint azonban apa és fia csak akkor kerültek közel egymáshoz, amikor Ignotus már nagyon beteg volt. Rákban halt meg. Nem volt férfszepség és mégis: sok fiatal lány rajongott érte. Rejtelmesen vonzotta a női nemet...)

KŐ ANDRÁS

Kosztolányi Dezső A labda

Hivatalosan nem érkezett meg a tavasz. A naptár sem ismeri el. Reggelenként fanyar a levegője, kesernyés az íze, érdes a tapintása. Érzik rajta a tél köde-nyirka.

De délután a lucskos fellegek már világoszöld színben ragyognak, mintha mögöttük zsenge lombok remegnének. A gyermekek pedig visonganak.

Ők a legbiztosabb időjósok. Milyen illedelmesen jártak szegények a hideg esőben. Hála istennek, már nem illedelmesek.

Csicseregnek utcákon-tereken. A nyarat a fecske hozza. De a tavaszt a gyermek.

Erre az éles lármára riadtam fel a pesti Erzsébet-hídfőnél. Letekintettem a magas följáróról, a vaskorlát mellől, a mélybe. Lenn, az Eskü téri templom előtt sok-sok gyermek zsinatolt:

A tér bizony szűk. Nálunk benn a városban nincsenek tágas kertek, porondolt játszópályák. Be kell érniük ilyen kövezett kalitkákkal, melyek nem nagyobbak a vakudvaroknál.

Szabályos futballt játszottak. Gimnazisták, elemisták, nyolctól tizenkét évesek. Csatár rohant, fedezet vigyázott, hátvédő ugrott. Hátul, az elképzelt kapunál, állt a két kapus.

Olykor hallani lehetett:

– Gól!

Erre a határbíró füttyült, egy gimnazista, a sárgaréz füttyülő-

vel, melyet, hogy tekintélyét biztosítsa, sohasem vett ki szájából. A zsvíjaj növekedett.

Puffant a labda, fölnyilallt a levegőbe, megfürdött a márciusi égben. A viaskodás változó szerencsével, de egyforma lármával folyt.

Egyszerre elült a láрма. Még a határbíró sem füttyült. Sárgaréz füttyülőjét riadtan zsebébe dugta.

A hirtelen csendben összefutottak a játsszók.

– Hol a labda?

– Begurult.

– Hova?

– Oda.

A kapus a templom felé mutatott.

Úgy történt, hogy a bal hátvédő véletlenül erősebben rúgott a labdába. Az, átugorva a küszöbön, nyílegyenesen az Eskü téri templomba rohant, s az utolsó pad előtt állapodott meg a márvány kockákon. Kívülről is lehetett látni.

Ijedelmük nagy volt. Ha valami grófi ház lett volna vagy díszkert vagy királyi kastély. De ez mindennél több. Ez a Jóisten háza.

Döbbsenten tanakodtak, mi lesz az eltévedt labdával.

– Hozd ki.

– Én nem.

– Te vagy a kapus.

– Te meg bíró.

Egy hét éves kisfiú is ott ácsorgott, ki eddig nem játszott. Körülvették, magyaráztak valamit neki, gyúrták. Végre elindult.

Utánanézttem. A templom küszöbén lekapta kék sportsapkáját. Lassan odament a szenteltvíztartóhoz, megmártotta benne kezét, térdre ereszkedett. Pár pillanat múlva félénken körültekintve jött ki, hóna alatt a labdával.

Most föllégeztek, folytatták a mérkőzést, s a hétévest is bevették, hátvédőnek, hálából.

Nem látta ezt senki. Csak én.

Titkukat azonban nem tudom megőrizni magamnak, anynyira kedves és áhíthatos. Úgy mesélem el, mint valami tavaszi misztériumot. Nem azért, hogy szüleiket, vagy osztályfőnököket haragra lobbantsam.

Hiszen az, aki abban a nagy-nagy házban lakik, a legigazabb Bíró, a legnyájasabb Úr, azt kérte egykor, hogy engedjék hozzá a kisdedeket. Bizonyos, hogy Ő nem haragudott rájuk. És az is bizonyos, hogy labdájukra sem haragudott.

Pesti Hírlap, 1923. március 18.

Képirás (7.)

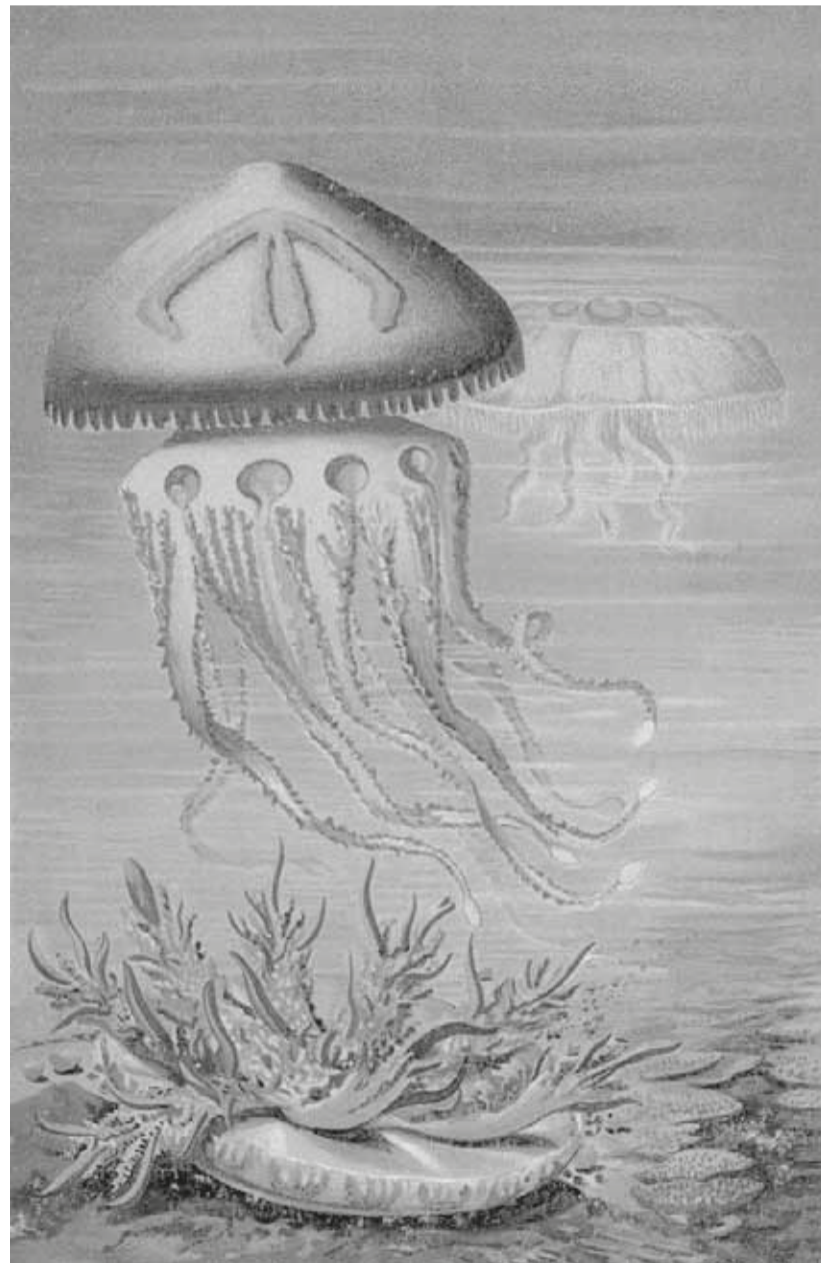
Conrad Keller

nemcsak zoológusként volt

nagyszerű,

de kiváló festő is válhatott

volna belőle

A fülesmedúza és a díszdoktor találkozása

„A medúzakkal egészen új és alakokban gazdag állatkörbe léptünk, melynek mai ágai is vannak úszó alakokkal, de egyúttal nagyszámú ülő fajt is magában foglal” – írta A tenger élete című nagyszabású munkájában Keller Konrád, eredeti nevén Conrad Keller zoológus, a zürichi egyetem tanára. Kötetét Csopay László fordításában 1897-ben adta ki Budapesten, magyar nyelven az 1872-ben indult Természettudományi Kiadó-vállalat, amelynek sorrendben ez volt a hatvanadik kiadványa. Az eredetivel egybevetette: Paszlavszky József. Keller kötetének magyar változata kétszázhetvenegy ábrát és tíz színes táblát is tartalmazott, utóbbiak egyike mai képhistóriánk tárgya. A nyolcas tábla címe: Medúzák a Földközi-tengerből. Balra fent: Himanthostoma loriferum; jobbra fent: Aurelia aurita (a ma használt egyszerűbb nevén: fülesmedúza); alul: Cassiopea polypoides. Keller Konrád

nemcsak nagyszerű zoológus, korának kiemelkedő természettudósa volt, de sokoldalú személyiség, akinek képzőművészeti tehetsége is megmutatkozott kötetében: a táblákon látható ábrázolásokat ő maga készítette a bemutatott állatok élő példányai alapján. Mint írta: „Testök rendszeren szigorúan sugaras alkotású és a sugaras jellemtől való eltérés ritka; az általános alakjuk harang, ernyő vagy erősen lapított korong, melyen a közepén levő száj, ellentétben az ülő polipokéval, kevés kivétellel lefelé van fordítva.” Kellert a zürichi egyetem 1920-ban díszdoktorává avatta. A nagyszerű tudós két hónappal a nyolcvankettedik születésnapja után hunyt el 1930-ban. Érdekességként említhetjük, hogy A tenger élete című munkájának előszavát 1895 húsvétján keltezte, tehát az eredeti német nyelvű és a magyar változat megjelenése között alig telt el két szűk év. (SZPA)